

Betænkning

over forslag til lov om ændringer af visse forbrugsafgifter.

(Afgivet af udvalget den 4. december 1964).

Udvalget har holdt 8 møder og har haft 3 samråd med finansministeren. Udvalget har modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser fra

R. Chr. Andersen & Co.,
Sv. Baunsgaard,
Bryggeriforeningen,
Centralforeningen af Lillebilforeninger i Danmark,
Cigar- og Tobaksfabrikanternes Forening af 20/6 1875,
Centralforeningen af Hotelvært- og Restauratørforeninger i Danmark,
Danmarks aktive Handelsrejsende,
Dansk Autoudlejer Union,
Dansk Bryggeri-, Brænderi- og Mineralvandsarbejder Forbund,
Dansk Esso A/S,
A/S Dansk Shell,
A/S De danske Spritfabrikker,
Droske-Centralen Taxa,
Forenede danske Motorejere,
Foreningen af Frugtvinsfabrikanter i Danmark,
Foreningen af Importører og Grossister i Tobaksbranchen,
Fællesudvalgene på Odense Stålskibsværft A/S og Lindøafdeling,
Jord- og betonarbejder Alf Jacobsen,
Kongelig Dansk Automobil Klub,
Landsforeningen Den Personlige Friheds Værn,
Landsorganisationen af Danmarks Detailfiskehandlere,
Lillebil-Sammenslutningen af 1926,
Motorudvalget for invaliderede,
cand. jur. B. Pontoppidan,

De samvirkende Købmandsforeninger i Danmark,
Taxas Landsforening,
Tobakshandlernes Landsforening,
Pens. luftkaptajn P. Toxholm,
Vinhandlerforeningen for Danmark,
Vin-Sectionen.

Udvalget har rettet skriftligt formulerede spørgsmål til finansministeren. En del af spørgsmålene er med ministerens besvarelser optrykt som bilag 1 til betænkningen. Som bilag 2 er optrykt en af udvalget indhentet udtalelse fra nationalbankdirektør Svend Nielsen.

Finansministeren har stillet de nedenstående ændringsforslag, om hvis indhold der henvises til de ledsagende bemærkninger. Ændringsforslagene er tiltrådt af udvalget eller et flertal af udvalget (udvalget med undtagelse af Holger Eriksen). Under hensyn til de i udvalget givne oplysninger om den forventede statsfinansielle situation og under hensyn til, at finansministeren i forbindelse hermed over for udvalget har bebudet forslag til en mere omfattende reform af beskatningssystemet, har udvalget fundet det rigtigst at lade loven tidsbegrænse.

Herefter indstiller et *flertal* (socialdemokratiets, venstres, det konservative folkepartis og det radikale venstres medlemmer af udvalget med undtagelse af Holger Eriksen) lovforslaget til *vedtagelse* med de af ministeren foreslåede ændringer. Venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget ønsker dog i tilslutning hertil

at udtale, at de ved lovforslagets anden behandling nærmere vil motivere deres standpunkt.

Et *mindretal* (socialistisk folkepartis medlem af udvalget) kan ikke anbefale forslaget om afgiftsforhøjelser til vedtagelse, heller ikke i den ændrede form, der nu har fået tilslutning hos udvalgets flertal.

Det er efter de oplysninger, finansministeren har givet udvalget, klart, at der ikke foreligger nogen finansiell grund til at udskrive større skatter eller afgifter til dækning af statens udgifter til de forhøjede tjenestemandslønninger. Regeringens begrundelse er alene den, at landets økonomi og valutabalancen ikke tåler en „pengeudpumpning“, uden at denne modsvares af købekraftsbegrænsning. Hvis dette synspunkt var rigtigt, måtte man imidlertid erkende, at for januar kvartal andrager de forøgede ydelser til tjenestemændene kun ca. 110 mill. kr., og dette beskedne beløb kan ikke formenes at få nogen mærkbar indflydelse, hverken i forhold til statsbudgettet eller til en samfundsøkonomi, der balancerer med over 50 milliarder kroner.

Hertil kommer, at regeringen gennem finansministeren har bebudet at ville fremkomme med skatte- og afgiftsforslag, der fra begyndelsen af finansåret 1965-66 skulle forøge statens indtægter med mellem 1½ og 2 milliarder kroner, dels til dækning af forøgede statsudgifter, dels med det formål at inddrage købekraft. Hvis regeringen har sådanne planer, forekommer det urimeligt og uhensigtsmæssigt på nuværende tids-

punkt at gennemføre afgiftsforhøjelser, om hvilke man ikke ved, hvorvidt de kan indpasses i de planer, regeringen senere måtte udarbejde. Det må beklages, at et ønsket samråd med økonomiministeren ikke har fundet sted.

Mindretallet har under udvalgsforhandlingerne gjort opmærksom på en række muligheder for gennemførelse af foranstaltninger, der kunne bidrage til sanering af landets økonomi, uden at der gennem afgifter som de her foreslåede lægges urimelige byrder på befolkningen. Det har tilkendegivet eventuelt at kunne anbefale vægtafgifternes forhøjelse, på betingelse af at dette ikke gav yderligere skævhed i forholdet mellem direkte skatter og forbrugsskatter, men da såvel vort forslag om en beskeden ekstraordinær forhøjelse af aktieselskabsskatten som om besparelser på militærudgifterne er blevet afvist både af finansministeren og af udvalgsflertallet, må mindretallet forbeholde sig sin stilling.

Mindretallet tiltræder samtlige ændringsforslag, som dels afbøder visse åbenlyse urimeligheder i det oprindelige lovforslag, dels gør afgiftsforhøjelserne tidsbegrænsede, men kan ikke anbefale afgiftsforhøjelserne til vedtagelse, heller ikke i den som foreslået ændrede skikkelse.

Et *andet mindretal* (Holger Eriksen) kan ikke stemme for ændringsforslag nr. 5 vedrørende bortfald af forhøjelsen af benzinafgiften og vil i øvrigt redegøre for sin stilling ved lovforslagets anden behandling.

Ændringsforslag

Af finansministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 1.

- 1) Som nyt punkt indsættes efter nr. 5:
 „0. § 17, stk. 2, affattes således:
 „Stk. 2. Der ydes for hvert finansår hvert enkelt bryggeri en afgiftslettelse, der for bryggerier, hvis samlede udlevering til forbrug her i landet af øl af skatteklasse I og af luksusøl (klasse A og B) i alt i det foregående finansår ikke overstiger 3.000 hl, udgør 52 kr. pr. hl for indtil 2.000 hl. For de øvrige bryggerier formindskes den nævnte afgiftslettelse pr. hektoliter med et ørebeløb, hvis størrelse fastsættes ved at dividere den af bryggeriet i det foregående finansår til forbrug her i landet udleverede hektolitermængde af de omhandlede ølsorter med 23. Det udkomne tal afrundes til det nærmest lavere med 5 delelige tal.“

- 2) Som nyt punkt indsættes efter nr. 6:
 „00. § 47, stk. 1, affattes således:
 „Stk. 1. Afgiften udgør 18 pct. af den afgiftspligtige omsætning.“

Til § 2.

- 3) Paragraffen affattes således:

„§ 2.

Stk. 1. Den forhøjede afgift af spiritus m. m. finder anvendelse på varer, som fra nærværende lovs ikrafttræden udleveres fra den pågældende fremstillingsvirksomhed, indføres her til landet eller forefindes som kreditlagerbeholdning hos virksomheder, der har kreditlager. Den forhøjede afgift finder endvidere efter nærmere af finansministeriet fastsatte regler anvendelse på varer, som ved lovens ikrafttræden findes i behold — såvel banderoleret som ubanderoleret, og uanset for hvis regning de henligger — hos de i henhold til afsnit IV B i loven om

Bemærkninger til ændringsforslagene.

Til nr. 1.

Ændringsforslaget går ud på at forhøje den afgiftslettelse for stærkt øl, der ydes de mindre bryggerier.

Til nr. 2.

Ændringsforslaget tilsigter at nedsætte den særlige afgift på omsætningen af stærke drikke i restaurationsvirksomheder og lignende fra 20 pct. til 18 pct., således at prisforhøjelser i disse virksomheder som følge af de foreslåede forhøjelser af afgifterne af spiritus, vin og øl undgås.

Til nr. 3.

Ændringsforslaget er dels en konsekvens af ændringsforslag nr. 1, dels af redaktionel karakter.

afgift af spiritus, vin og øl afgiftspligtige virksomheder.

Stk. 2. De ændrede regler for beregning af afgiftslettelse i henhold til § 17, stk. 2, i lov om afgift af spiritus, vin og øl kommer til anvendelse på øl, som fra nærværende lovs ikrafttræden udleveres fra bryggerierne.“

Til § 4.

4) Efter ordene „som den“ indføjes: „1. januar 1965“, og „00. 0000“ udgår.

Af *finansministeren*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Holger Eriksen):

Til §§ 5, 6 og 7.

5) Paragrafferne og afsnitsbetegnelsen udgår.

Af *finansministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Ændret afsnitsbetegnelse.

6) Afsnitsbetegnelsen foran § 8 ændres til:

„Ekstraordinær vægtafgift af motorkøretøjer.“

Til § 8.

7) Paragraffen udgår.

Til § 9.

8) Paragraffen affattes således:

„§ 9.

Stk. 1. For januar kvartal 1965 svares en ekstraordinær vægtafgift af følgende køretøjer: almindelige personmotorkøretøjer og kombinerede person- og varemotorkøretøjer, jfr. § 3 i lov nr. 99 af 28. marts 1962 om vægtafgift af motorkøretøjer m. v. (wægtafgiftsloven). Afgiften omfatter ikke påhængs- og sættevogne til de omhandlede køretøjer, busser, hyrevogne samt campingvogne.

Stk. 2. Afgiften udgør 50 pct. af vægtafgiften for 1 år efter afgiftssatserne i vægtafgiftsloven.

Stk. 3. Af køretøjer, der registreres i løbet af januar kvartal 1965, svares ekstra-

Til nr. 4.

Ændringsforslaget går ud på, at den forhøjede afgift af cigaretter bringes til at træde i kraft fra 1. januar 1965.

Til nr. 5.

Den foreslåede forhøjelse af tillægsafgiften af benzin bortfalder.

Til nr. 6-9.

Ved ændringsforslaget er det foreslået at opkræve en ekstraordinær vægtafgift for januar kvartal 1965 af almindelige personmotorkøretøjer samt kombinerede person- og varemotorkøretøjer. Afgiften, der ikke omfatter busser og hyrevogne, udgør 50 pct. af den vægtafgift, som i henhold til vægtafgiftsloven påhviler de pågældende motorkøretøjer for et år. Afgiften tilfalder statskassen.

Som følge af ændringsforslag nr. 5 (benzinafgiftsforhøjelsens bortfald) er der ikke foreslået nogen forhøjelse af udligningsafgiften af ikke-benzindrevne køretøjer.

Indtægten af den ekstraordinære vægtafgift kan anslås til 60 mill. kr., som vil indgå i statskassen i indeværende finansår.

ordinær vægtafgift for de resterende måneder af kvartalet tillige med eventuel ordinær afgift i overensstemmelse med reglerne i § 6, stk. 2, i vægtafgiftsloven.

Stk. 4. Den pr. 1. januar 1965 forfaldne ekstraordinære vægtafgift indgår i statskassen. Ekstraordinær vægtafgift samt eventuel ordinær afgift af køretøjer, der registreres i løbet af januar kvartal, indgår — med fradrag af $1\frac{1}{2}$ pct. til statskassen til dækning af de med opkrævningen forbundne udgifter — i den i § 7 i lov om tilskud til de offentlige veje omhandlede vejfond.

Stk. 5. For den ekstraordinære vægtafgift gælder i øvrigt de i vægtafgiftsloven fastsatte regler.

Stk. 6. Finansministeriet bemyndiges til at fastsætte betalingsfristen for den pr. 1. januar 1965 forfaldne ekstraordinære vægtafgift.“

Til §§ 10, 11 og 12.

9) Paragrafferne udgår.

Til § 13.

10) Foran paragraffen indsættes:

„Ikrafttrædelsesbestemmelse.“,

og paragraffen affattes således:

„§ 13.

Denne lov træder i kraft den 1. januar 1965. De i §§ 1 og 3 omhandlede afgiftssatser ophører at have gyldighed fra den 1. juli 1965, fra hvilket tidspunkt de før den 1. januar 1965 gældende afgiftssatser finder anvendelse.“

Til nr. 10.

Ved ændringsforslaget fastsættes lovens ikrafttræden til den 1. januar 1965, og de ændrede afgiftsbestemmelser ophører at gælde den 1. juli 1965, fra hvilket tidspunkt afgifterne beregnes efter de hidtil gældende bestemmelser.

Egon Jensen.

Holger Eriksen.

Lis Groes.

Ove Hansen,
formand.

Jørgen Peder Hansen.

Erhard Jakobsen.

Peter Nielsen.

Carl Petersen.

Alfred Bøgh.

Henry Christensen.

Erik Eriksen.

Axel Kristensen.

Haustrup Clemmensen.

Jørgen Jensen.

Poul Sørensen.

Baunsgaard,
næstformand.

Aksel Larsen.

Bilag 1.*Spørgsmål A:*

Vil ministeren redegøre for de igangværende overvejelser vedrørende en omlægning af forbrugsbeskatningen, herunder for planerne om gennemførelse af en merværdiskat?

Besvarelse:

Betænkning om forbrugsbeskatning (betænkning nr. 202) af august 1958 indeholder en omtale af den særlige form for almindelig omsætningsafgift, der betegnes som merværdiafgiften eller værditilvækstafgiften. Denne omtale af merværdiafgiften findes på side 150 i betænkningen.

Inden for fællesmarkedet har man i de seneste år drøftet, under hvilken form man bedst kunne harmonisere de indirekte skatter i de enkelte fællesmarkedslande. I øjeblikket har samtlige fællesmarkedslande med undtagelse af Frankrig afgifter, der er indrettet efter det såkaldte kumulative system (se ovennævnte betænkning side 146 ff.). Derimod har man i Frankrig omsætningsafgift på grundlag af merværdisystemet, men afgiftsreglerne indebærer så mange undtagelser og særbestemmelser, at hele systemet er blevet meget kompliceret og tungt virkende (se betænkningen side 257 ff.).

Overvejelserne inden for fællesmarkedets kommission om en harmonisering af de almindelige omsætningsafgifter går ud på, at alle lande inden for fællesmarkedet skal indrette deres afgift på grundlag af et merværdisystem med kun én afgiftssats, der i princippet omfatter alle omsætninger af varer og alle andre ydelser og alle produktions- og handelsled.

Departementet for told- og forbrugsafgifter har løbende orienteret sig i de rapporter, der er fremkommet om fællesmarkedets overvejelser angående merværdiafgiften.

I juni måned i år afgav en svensk skattekommission en meget omfattende betænkning med forslag til ændringer i det samlede svenske skattesystem. Som et enkelt, men

vigtigt led i den af kommissionen foreslåede ændring af skattesystemet foreslås den nuværende svenske almindelige omsætningskat (den almännna varuskatten) omlagt til en merværdiafgift. Den svenske skattekommission går ind for, at merværdiafgiften skal omfatte alle varer og tillige tjenesteydelser i et ret betydeligt omfang, at den skal omfatte alle produktions- og handelsled, og at der kun skal gælde én afgiftssats.

Departementet for told- og forbrugsafgifter har straks efter den svenske betænkning fremkomst indledt en meget indgående undersøgelse af det svenske forslag. Man er i øjeblikket ved at udarbejde en ret omfattende redegørelse for merværdisystemet, hvori man vil belyse selve merværdiafgiftens princip og de økonomiske og tekniske spørgsmål, der knytter sig til denne form for omsætningsafgift. I redegørelsen vil man også fremdrage de vigtigste problemer, der vil opstå i forbindelse med afløsningen af den gældende omsætningsafgift af en merværdiafgift. Departementet har truffet aftale med flere hovederhvervsorganisationer — repræsenterende såvel industri, håndværk, landbrug, engroshandel som detailhandel — og erhvervenes skattese-kretariat om at holde disse underrettet om departementets undersøgelser.

Det forventes, at den omtalte redegørelse vil være færdig til offentliggørelse ved nytårstid.

Spørgsmål B.

Vil ministeren redegøre for det forbrugskøn, der ligger til grund for den beregnede merindtægt for de foreslåede afgiftshøjelser?

Besvarelse:

De anførte merindtægter ved afgiftshøjelserne er beregnet ud fra det for 1965 skønnede forbrug (afgiftsberigtiget kvantum) af afgiftspligtige varer. De skønnede forbrugstal er følgende:

Spiritus	4,4 mill. liter 100 pct.
Vin	8,8 — — bordvin,
	6,0 — — hedvin og
	3,0 — — frugtvin.
Øl	3 $\frac{3}{4}$ mill. hl stærkt øl.
Cigaretter	5,4 milliarder stk.
Benzin	1,4 milliarder liter.

For så vidt angår vægtafgiften af motor-køretøjer, er der regnet med, at indtægten af vægtafgiften af de motorkøretøjer, som lovforslaget omfatter, med de gældende satser vil stige ca. 10 pct. fra 1964 til 1965 som følge af den forventede stigning i vogn-parken.

De nævnte forbrugstal er i øvrigt de samme, som er benyttet ved udarbejdelse af finanslovforslaget for 1965-66.

Spørgsmål C.

Hvor stor en del af den forventede produktionsstigning i det kommende år må efter regeringens vurdering reserveres til genopretning af Danmarks vare- og tjenestedydelsesbalance med udlandet?

Besvarelse:

Underskuddet på vare- og tjenestebalancen vil i 1964 sandsynligvis beløbe sig til 1.200-1.500 mill. kr.¹⁾

Den foreløbige bedømmelse af valutaudsigterne for 1965, som var indeholdt i den økonomiske oversigt af oktober 1964, gik i hovedtræk ud på følgende:

Ved den forøgelse af produktionen med ca. 4 pct., som der regnedes at være mulighed for ved fortsat fuld beskæftigelse, måtte der, hvis ikke særlige forhold gjorde sig gældende, forventes en importforøgelse af størrelsesordenen 1.000 mill. kr. i de nuværende importpriser, som ikke ventedes mærkbart ændret i den kommende tid. To faktorer måtte imidlertid forventes at reducere denne importforøgelse noget: For det første havde der i den forløbne del af 1964 været en vis ekstraordinær forøgelse af lagerbeholdningerne, som næppe kunne ventes fortsat i samme udstrækning, for det andet måtte den store 1964-høst formodes at medføre et mindsket behov for

indførsel af korn og foderstoffer. Disse forhold skulle tilsammen betinge en importbesparelse på 300-500 mill. kr.¹⁾

For eksportens vedkommende regnedes meget foreløbigt med nogenlunde uændrede indtægter af den animalske landbrugs-eksport, men til gengæld med betydelige muligheder for industrieksporten, som skulle kunne forøges med en milliard kroner eller eventuelt mere, såfremt den indre økonomiske udvikling ikke lagde hindringer i vejen for eksportfremgangen.

Disse forhold skulle tilsammen betinge en reduktion af underskuddet til omkring 1.000 mill. kr., såfremt stillingen i den indre efterspørgsel holdes på linje med væksten i produktionsmulighederne.

Om underskuddet kan bringes længere ned, beror fremfor alt på, om der gennem den økonomiske politik tilvejebringes en dæmpning af den indre efterspørgsel, så denne stiger svagere end produktionen. Denne vej vil i et vist omfang være farbar, uden at der derved bliver tale om ledig arbejdskraft og kapacitet, idet der ved en dæmpning af den indre efterspørgsel vil kunne frigøres produktionsmuligheder, der kan anvendes til stigning i industrieksporten — en stigning, som der efter alt at dømme er afsætningsmuligheder for i udlandet.

Skal der derudover opnås en forbedring af betalingsblancen, må det ske ved, at stigningen i den økonomiske aktivitet og dermed i importen holdes lavere end den vækst, der er mulighed for ved fuld beskæftigelse.

Spørgsmål D.

I ministerens finanslovtale oplystes det, at forskellige nærmere beskrevne forhold ikke var taget i betragtning ved finanslovsforslagets opstilling. Hvorledes ser slut-tallene ud, når disse forhold tages i betragtning? Hvilket overskud tilsigtes?

Besvarelse:

Som tilkendegivet ved fremsættelsen af finanslovsforslaget er der i dette ikke indarbejdet følgende merudgifter eller mindre-indtægter:

¹⁾ Disse spillerum står bl. a. i forbindelse med, at det endnu ikke kan bedømmes, i hvilket omfang besparelserne som følge af lavere kornkøb og mindre lageropbygning vil vise sig allerede i 1964.

- 1) *Dækning af lønfortræk indtil 1. april 1964 for tjenestemændene* og enkelte andre dermed ligestillede grupper af lønmodtagere. Merudgiften i 1965-66 er anslået til 500 mill. kr.
- 2) *Reduktion af skatteskalaens satser i udskrivningsloven*; anslået til indtægtstab på 300 mill. kr. i finansåret 1965-66.
- 3) *De direkte og indirekte virkninger af overenskomstforhandlingerne*; hvilket beløb der her bliver tale om, kan først afgøres, når disse forhandlinger er ført til ende.
- 4) *Evt. ajourføringer af visse sociale ydelser* som konsekvens af den almindelige indkomstrevison. Beløb kan tilsvarende ikke angives endnu.

- 5) *Landbrugsstøtten*: Beløb herfor kan ligeledes først anføres, når forhandlingerne er afsluttet.

Ved behandlingen i folketingsudvalget vedrørende *grundstigningsskyld* er stillet forslag om fuldstændig ophævelse af grundstigningsskylden. Dette vil medføre et tab for statskassen i 1965-66 på 27 mill. kr.

Der tilsigtes et kasseoverskud for 1965-66, der er større end de ca. 700 mill. kr., der forventes i indeværende finansår. Hvor meget overskuddet bør forøges, kan ikke endeligt præciseres nu, men må bl. a. bero på den endelige vurdering i februar-marts af den almindelige økonomiske situation.

Bilag 2.

DANMARKS NATIONALBANK

Den 27. november 1964.

Folketingets udvalg angående forslag til lov om ændringer af visse forbrugsafgifter har den 26. november 1964 anmodet om en skriftlig udtalelse fra nationalbankdirektør Svend Nielsen om dennes vurdering af den aktuelle økonomiske situation og udsigterne for udviklingen i den nærmeste fremtid.

I besvarelse heraf har nationalbankdirektør Svend Nielsen afgivet følgende udtalelse:

1. Den uligevægt i økonomien, der har gjort sig gældende i 1964, har sin årsag i, at stigningen i den samlede efterspørgsel til forbrug og investering i betydelig grad har oversteget, hvad der har kunnet skaffes dækning for gennem forøgelsen af produktionen.

Produktionen steg stærkt i årets første halvdel, hvor der var mulighed for en bedre udnyttelse af produktionsapparatet og af den forhåndenværende arbejdskraft. Der har også været fremgang i de senest forløbne måneder, men næppe stort mere, end hvad der har kunnet opnås ved produktivitetsforbedringer. Det er endnu ikke muligt at give en præcis tal-mæssig angivelse af stigningen i den samlede produktion, men foreliggende oplysninger tyder dog på, at der i den forløbne del af 1964 har været en real fremgang på 6-7 pct.

Den samlede efterspørgsel til forbrug og investering er imidlertid steget endnu mere, udtrykt i faste priser formentlig med 9-10 pct.

Der er som følge heraf opstået et pres i økonomien, der har givet sig udslag både i et betydeligt underskud i den løbende omsætning med udlandet og i stigende priser.

2. Underskuddet i den løbende omsætning med udlandet har i de forløbne tre kvartaler af 1964 været af størrelsesordenen $1\frac{1}{4}$ milliard kr. Tager man hensyn til, at betalings-

balancen af sæsonmæssige grunde normalt giver et mindre ugunstigt resultat i årets sidste kvartal end i den øvrige del af året, svarer dette til et underskud på årsbasis på ca. $1\frac{1}{2}$ milliard kr. Dette er et meget betydeligt underskud, og det er af omtrent samme størrelse som det store underskud i 1962, der førte til gennemførelsen af omsen og andre foranstaltninger til stramning af den økonomiske politik.

Tager man yderligere hensyn til, at den meget store import i forårsmånederne måske hænger sammen med en lagerforøgelse af engangsnatur, bliver det årlige underskud, der efter de øjeblikkelige økonomiske forhold må regnes med, af en størrelse på 1 à $1\frac{1}{2}$ milliard kr.

Priserne har været stigende siden begyndelsen af året. I januar lå reguleringspristallet 2,8 points over reguleringspristallet fra januar 1963, men i oktober var det 4,6 points højere end i oktober 1963. Der har altså været en stærkt stigende tendens. Det er ofte — som en formildende omstændighed — blevet fremført, at priserne også er steget i udlandet. En sammenligning af forbrugerpriserne i Danmark med forbrugerpriserne i andre vesteuropæiske lande og i USA og Canada i perioden fra 1953 til 1963 viser imidlertid, at prisniveauet i Danmark er gået væsentlig mere op end i de fleste andre lande. I denne periode steg forbrugerpriserne her i landet gennemsnitlig ca. $3\frac{1}{2}$ pct. om året, medens stigningen i de for verdensøkonomien afgørende lande lå på $1\frac{1}{2}$ à $2\frac{1}{2}$ pct.

Prisoplysningerne for alle disse lande kan ikke føres à jour op til og med oktober i år, hvor vi fik det seneste pristal (reguleringspristallet) for Danmarks vedkommende, men udviklingen tyder på, at prisstigningerne også i det sidste års tid har været kraftigere her i landet end i de fleste andre lande.

3. I udgangssituationen for de finans- og indkomstpolitiske afgørelser, der skal træffes i den kommende tid, hersker der således en betydelig uligevægt i økonomien, og en helhedsbedømmelse af de forhold vedrørende udviklingen i den nærmeste fremtid, vi indtil nu har kendskab til, giver som resultat, at der kun under den forudsætning, at stigningen i efterspørgslen holdes nede på et absolut minimum, er mulighed for at få genskabt balance. I modsat fald vil der fortsat være uligevægt i økonomien.

Efterspørgslen må derfor søges holdt inden for en forsvarlig økonomisk ramme, og der er tre sider af den økonomiske politik, der sammen er bestemmende for, om dette mål nås, nemlig indkomstudviklingen, finanspolitikken og pengepolitikken.

Pengepolitikken bærer allerede en stor byrde. Likviditeten er i dag meget stram, hvilket sammen med den store efterspørgsel efter kapital har ført til en rekordhøj rente. Det er ikke ønskeligt, at der skal ske en yderligere stramning på dette område.

Hvad angår *indkomstudviklingen*, ved vi, at der fra marts-april næste år vil ske en stigning i lønningerne på 2-3 pct. som følge af øget dyrtidstillæg, og der må herudover regnes med en lønglidning i løbet af året på andre 2-3 pct., således at lønindkomsterne vil stige med i alt ca. 5 pct. Da stigninger på lønområdet erfaringsmæssigt breder sig til de fleste andre indkomstområder med undtagelse af eksporterhvervene og den del af industrien, der konkurrerer med importvarer, må indkomstniveauet som helhed derfor antages at ville stige med noget i retning af 5 pct. allerede som følge af disse forhold. Selv om der ikke gennemførtes overenskomstmæssige lønforhøjelser, kunne det derfor ikke ventes, at uligevægten i økonomien ville blive fjernet, da allerede en sådan stigning i indkomstniveauet ligger over den produktivitetsforbedring, der kan regnes med.

Finanspolitikken har i indeværende finansår været strammere end ventet. Det forhold, at der til trods herfor er opstået en betydelig uligevægt i økonomien, viser, at overskuddet på statsfinanserne, selv hvis der ikke gennemførtes andre indkomststigninger end de forannævnte, der må anses for

uundgåelige, i hvert fald ikke må blive mindre i det kommende finansår end i indeværende finansår.

Da det på den anden side ikke er formålet med den stramme finanspolitik at formindske likviditeten, men blot at holde igen på forbruget, vil den stramning af pengeforholdene, som overskuddet på statsfinanserne fremkalder, kunne afbødes ved pengepolitiske midler, så der ikke opstår vanskeligheder ved finansieringen af erhvervslivets nødvendige investeringer og løbende om sætning.

Alle tre instrumenter i den økonomiske politik må arbejde sammen for at genskabe ligevægten i økonomien. Hvis et af dem imidlertid ikke påtager sig sin del af den fælles opgave, må der lægges så meget desto større byrde på de øvrige.

4. Den økonomiske politik har som sin naturlige og af alle anerkendte målsætning, at der skal være god vækst i økonomien og høj beskæftigelse. Dette mål kan imidlertid ikke realiseres i det lange løb, hvis betalingsbalancen over for udlandet ikke er i orden, og hvis priserne ikke udvikler sig nogenlunde stabilt. Det er ikke muligt i længere perioder at have underskud og at få dette dækket ved gældsstiftelse i udlandet.

En købeevne, der ikke er plads til i økonomien, må skummes af igen, og i samme grad det sker, bliver indkomstforhøjelserne kun nominelle. De giver ikke større realindkomst, men som hovedresultat kun højere priser og dårligere konkurrenceevne både på eksportmarkederne og på hjemmemarkedet. Dette er en trussel for beskæftigelsen, og den bør ikke bringes i fare.

Det mørke billede, der her er tegnet, vil naturligvis i visse henseender blive lysere i samme grad, som udlandet tolererer prisstigning, men som allerede omtalt ser det ud til, at priserne også for tiden stiger stærkere her i landet end i de fleste andre lande. Tendensen i udlandet går i øvrigt i retning af en stramning af den økonomiske politik, så man nok fremover må regne med en lavere prisstigningstakt, end man ellers har set i de seneste år.